

La lectura en veu alta

Introducció

Les entitats associades a la Xarxa de Patrimoni Literari Català, Espais Escrits, utilitzen, en moltes ocasions, la lectura en veu alta per donar a conèixer la literatura de l'escriptor a qui representen. És una pràctica habitual en les visites als espais expositius, en el recorregut d'una ruta literària, en una conferència, etc., a més dels pròpiament dits, recitals literaris. Aquesta és una forma de difusió útil per captar l'atenció del públic, per donar veu i presència a la literatura i per fer descobrir un paisatge a través de les paraules dels nostres escriptors.

El document de bones pràctiques que us oferim vol posar èmfasi en la importància d'aquesta activitat tan habitual perquè sovint no se'n dona prou a allò més corrent.

Estructurem el document en dues parts. En la primera, tractem la importància de la lectura en veu alta i en la segona, ens proposem de donar unes pautes per millorar-ne la pràctica.

Per fer-ho partim de tot allò debatut i reflexionat en la Jornada d'Espais Escrits: *L'art d'explicar històries*. La importància de la lectura en veu alta, celebrada el 2023 a Vallfogona de Riucorb, coincidint amb la celebració de l'Any del Rector de Vallfogona, poeta barroc que coneixem avui dia gràcies, en bona part, a la transmissió oral de la seva obra. La Jornada va comptar amb les ponències *L'art d'explicar històries: Recursos de com posar el patrimoni literari en veu alta*, a càrrec de Josep Pedrals, poeta i comisari de l'Any del Rector de Vallfogona, i *Els beneficis de la lectura en veu alta*, a càrrec de David Bueno, doctor en biologia, professor i investigador.

La importància de la lectura en veu alta

La lectura en veu alta és un dels millors recursos de què hom disposa a l'hora de donar a conèixer una obra literària. Poder explicar la vida i l'obra d'un escriptor a través de la paraula dita permet arribar d'una manera directa i fidel al públic. Qui millor que el mateix poeta o narrador per descriure el paisatge que l'ha inspirat i que ens envolta quan participem en una ruta literària, per exemple, o les emocions que han aflorat en l'autor i possiblement en els lectors?

En el moment de fer una visita guiada a una exposició, en la visita a un espai escrit, en el transcurs d'una ruta literària, en participar en un taller o en una activitat literària, en una conferència, en la presentació d'un acte... en qualsevol acció de promoció de la literatura, dir en

veu alta el text literari dels escriptors esdevé una molt bona opció per transmetre directament la intenció del text.

És important recordar els escriptors a través de les seves pròpies paraules perquè els fan més propers, permeten connectar més fàcilment amb el seu univers creatiu i, a la vegada, els actualitzen fent present la seva vigència.

Per tant, a més de ser una bona pràctica en els centres literaris a l'hora de divulgar el seu llegat és, també, una forma molt agraïda per fer participar els visitants. La transmissió oral de la literatura és una via d'entrada ràpida i eficaç a un món literari determinat, un esquer que desperta el gust per la lectura i el desig de conèixer la resta de l'obra i la trajectòria de l'escriptor.

Escoltar un text ben dit afavoreix una bona comprensió i interiorització del seu contingut; ajuda qui l'escolta a descobrir què l'emociona, a despertar-li la consciència artística i activa la curiositat i la voluntat d'augmentar el coneixement. Esdevé, a més, un acte de formació lectora que ajuda a desenvolupar l'interès per la lectura i la motivació per llegir més i millor.

La participació en una lectura en veu alta permet ampliar vocabulari perquè el registre dels textos escrits és, sovint, més divers que el llenguatge oral de registre col·loquial i escoltar-los i integrar-los facilita la millora i el desenvolupament de les habilitats lingüístiques. Escoltar requereix un esforç de concentració, millora la capacitat d'atenció i potencia l'escolta activa. I, finalment, sentir una lectura ben llegida proporciona plaer, un dels principals motors de la conducta humana.

En l'àmbit col·lectiu, compartir una lectura en veu alta és compartir una experiència que crea un vincle entre les persones que hi participen. Un acte tan simple i tan íntim com llegir, quan es fa en veu alta i de manera compartida, s'eleva, tot creant un moment especial i màgic. Cal ressaltar, per tant, el paper socialitzador de la lectura en veu alta i com això afecta positivament les persones. Socialitzar-se a través de la lectura genera sensació de benestar pel simple fet de compartir-la.

Per a qui llegeix, el fet de llegir activa la plasticitat neuronal, la capacitat del cervell per fer connexions noves. Tenint en compte que el cervell és un òrgan en construcció constant format per neurones que funcionen de manera col·lectiva establint connexions entre elles,

llegir és molt beneficiós. La lectura enriqueix i potencia els processos de pensament i la comprensió lectora es relaciona amb la capacitat de generar pensament crític i reflexiu. Llegir i comprendre el que llegim estructura el nostre pensament. Com més sentits s'impliquen en l'acte de la lectura, com el fet de llegir en veu alta, més zones del cervell s'integren i s'aprèn millor aquesta habilitat.

Aspectes a tenir en compte

Un cop glossats els beneficis de llegir en veu alta, relacionem algunes pautes per tal de millorar aquesta pràctica. Llegir en veu alta per a una audiència, significa comunicar i transmetre, interpretar i convidar a iniciar un viatge. Hi ha diversos recursos que ens poden ajudar a fer-ho millor, sabent d'antuvi que la literatura és emoció i que comunicar-la amb passió és importantíssim.

El treball previ a la lectura del text, requereix en una primera fase:

1. Preparació del text

- Comprensió. Captar el pensament, és a dir, entendre què vol dir l'autor i què ens diu el text. Triar paraules i frases clau. Entendre el text en el seu conjunt.
- Comprensió. Captar el pensament, és a dir, entendre què vol dir l'autor i què ens diu el text. Triar paraules i frases clau. Entendre el text en el seu conjunt.
- Construcció. Preveure posar èmfasi en els nexes per ajudar a estructurar mentalment el que s'està explicant en una frase llarga.
- Decidir la perspectiva des de la qual es vol transmetre i el que es vol comunicar.
- Respiració. Tenir consciència de la llargada de les frases per modular la respiració i evitar quedar-se sense aire a la meitat.
- Marcar el ritme amb les pauses pertinents.
- Tenir un mínim coneixement de la rítmica i de la poètica. Per exemple, fer atenció als decasíl·labs, al ritme propi de cada vers.
- Procurar no trair-se un mateix i aprofitar les pròpies maneres de dir i fer.
- Treballar una pronúncia correcta.

2. Presentació del text

- Situar-se en el moment i el lloc que suggereix el text, és a dir, recrear mentalment o imaginar-se de manera coherent i creïble el context en què va ser escrit i comunicar-ho als oients. Transmetre l'experiència i emoció del text (no tant la pròpia).
- Fer una presentació sintètica de qui és l'autor i explicar la procedència del text.
- Aclarir o contextualitzar les al·lusions presents en el text perquè així es puguin entendre millor les connexions i els significats que l'autor vol transmetre en el moment de la lectura.

3. Posada en escena

- Fer exercicis per escalfar la veu i ser conscient de les característiques del públic a qui s'adreça el lector en cada ocasió.
- Preveure les distorsions del possible so ambiental per aconseguir fer arribar la veu a l'auditori.
- Adoptar una disposició física curosa: mirada endavant, harmonització de l'actitud i el cos, i bona presència.
- Naturalitzar l'expressivitat: ha de ser espontània, poc artificial i evitar la repetició d'un mateix gest continuat i estudiat.

I en una segona fase :

4. Lectura

- Ha de ser clara quant a la dicció i adequada quant al to, el volum i l'estil.
- Potenciar la parla, musicar-la i evitar la monotonia del discurs.
- No ha de ser ni massa exagerada ni excessivament neutra en l'entonació.
- Donar una importància peculiar a cada mot i a cada imatge; que el significat es faci evident en la manera com pronunciem cadascuna de les paraules.
- Fer que les pauses, tant les fisiològiques com les textuals, no siguin desiguals, sinó que tinguin una determinada cadència i naturalitat.
- Llegir de manera fluïda i mantenir una mateixa cadència de principi a fi.

Bibliografia

Biblioteca Villanúa. *Beneficios de leer (y recitar) poesía en la infancia* (17.03.2021). Accedit el juliol del 2024: <https://bibliotecavillanua.wix-site.com/website/post/beneficios-de-leer-y-recitar-poes%C3%ADa>

Bueno, David; Forés, Anna i Ruiz Bueno, Antoni. *Els beneficis de la lectura en veu alta*. Enciclopèdia Catalana, 2023

Chomsky, Carol. "After Decoding: What?" *Language Arts*, vol. 50, no. 4, 1973, pp. 422-434.

Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals - 3Cat. *Els beneficis de llegir en veu alta: reforça l'empatia i el vincle emocional* (22.04.2023). Accedit el juliol del 2024: <https://www.ccma.cat/324/els-beneficis-de-llegir-en-veu-alta-reforca-lempatia-i-el-vincle-emocional/noticia/3224344/>

Cox Gurdon, Meghan. *La màgia de llegir en veu alta: El miracle de la lectura compartida en l'era de la distracció*. Viena, 2022

Domènech Francesch, Marta. *La lectura en veu alta a l'escola*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2017.

Sierra i Fabra, Jordi. *La màgia de llegir en veu alta*. Eumo Editorial, 2015.

Trelease, Jim. *The Read-Aloud Handbook*. Penguin, 2019.

Sota, Txell. *La lectura en veu alta. El gust per llegir, el plaer d'escoltar*. Enciclopèdia catalana, 2015. Accedit el juliol del 2024: <https://www.lecturaenveualta.cat/wp-content/uploads/Lectura-veu-alta.pdf>